

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26.01.1979, sp. zn. 7 To 33/77, ECLI:CZ:NS:1979:7.TO.33.1977.1

Číslo: 3/1980

Právní věta: I. K zániku trestnosti přípravy trestného činu padělaní a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák. nestačí, že spolupachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k spáchání trestného činu, avšak současně neodstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, když padělané peníze měl v úmyslu odevzdat druhému spolupachateli, od něhož je převzal, a umožnil mu tak event. pokračování v trestné činnosti. II. Udávání 120 kusů padělaných padesátidolarových bankovek zpravidla nenaplní znaky okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedené v § 140 odst. 2 písm. b) tr. zák., totiž že trestný čin byl spáchán ve značném rozsahu. Při výkladu tohoto znaku nelze vycházet z peněžité částky v tuzemské měně, za kterou měly být padělané peníze cizí měny prodány, jestliže jde o cenu na černém trhu neodpovídající kursovní hodnotě cizí měny. III. Devizový tuzemec, který drží valuty, resp. jiné devizové prostředky pro jiného, není povinen nabídnout je k odkupu devizové bance ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb., o devizovém hospodářství. Nabytím ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí zpravidla získání valuty, resp. jiných devizových prostředků do vlastnictví, nikoli jejich držba pro jinou osobu. Výjimečně může být za nabytí ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb., které zakládá povinnost držitele nabídnout devizové bance k dokupu devizové prostředky, považováno takové získání devizových prostředků devizovým tuzemcem, při kterém se devizový tuzemec sice právně nestal jejich vlastníkem, avšak může s nimi volně disponovat jako vlastník. Osoba, která drží valuty, resp. jiné devizové prostředky pro jiného a sama nemá povinnost nabídnout je k odkupu devizové bance, může se však dopustit pomoci k trestnému činu ohrožení devizového hospodářství podle § 10 odst. 1 písm. c), § 146 tr. zák., jestliže převzala devizové prostředky za účelem jejich prodeje soukromým osobám od devizového tuzemce, který má nabídkovou povinnost ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 26.01.1979

Spisová značka: 7 To 33/77

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Padělaní a pozměňování peněz, Příprava, Zánik trestnosti

Předpisy: 140/1961 Sb. § 140 odst. 1
§ 140 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K odvolání krajského prokurátora, obžalovaných M. S. a D. S. a matky obž. M. S. Nejvyšší soud ČSR zrušil podle § 258 odst. 2 tr. ř. z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. b), c), d) tr. ř. rozsudek krajského soudu v Ostravě ze dne 5. října 1978 sp. zn. 2 T 22/78 ohledně obž. M. S. ve výroku o vině trestným činem padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a ve výroci o trestu a o ochranném dohledu, a ohledně obž. D. S. v celém rozsahu a podle § 259 odst. 1 tr. ř. přikázal krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Ohledně trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák., jímž byl uznán vinným obž. M. S., zůstal napadený rozsudek nedotčen.

Z odůvodnění:

Rozsudkem krajského soudu v Ostravě z 5. října 1978 sp. zn. 2 T 22/78 byli uznáni vinnými obžalovaný M. S. trestným činem padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 al. 2, odst. 2 písm. b) tr. zák. a trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. a obžalovaný D. S. pokusem trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 8 odst. 1, § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák. a pokusem trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 8 odst. 1, § 146 odst. 1 tr. zák. Za to byli odsouzeni obžalovaný M. S. podle § 140 odst. 2 tr. zák. a se zřetelem k § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jedenácti a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do druhé nápravně výchovné skupiny a obžalovaný D. S. podle § 140 odst. 1 tr. zák. a se zřetelem k § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařazen do první nápravně výchovné skupiny, dále mu byl podle § 146 odst. 1 tr. zák. uložen trest propadnutí věci, a to padesáti kusů stodolarových bankovek, které byly uloženy u Státní banky československé na depozitním účtu krajské prokuratury v Ostravě č. 50-86-5001-2, a dalších 120 kusů padělaných padesátidolarových bankovek měny Spojených států amerických. Podle § 4 odst. 2, § 3 odst. 1 zák. č. 44/1973 Sb. byl obžalovanému M. S. uložen ochranný dohled na dobu dvou let v rozsahu uvedeném v § 2 odst. 1 cit. zákona.

Podle výroku napadeného rozsudku trestná činnost obžalovaných spočívala v tom, že obžalovaný M. S. den 2. dubna 1978 v Karviné 5 předal 120 kusů padělaných padesátidolarových bankovek měny Spojených států amerických, které si opatřil v přesně nezjištěné době, spoluobžalovanému D. S. s tím, aby zprostředkoval jejich prodej různým občanům po 27,- Kčs za jeden dolar, a když obžalovaný vyslovil pochybnosti o jejich pravosti, obžalovaný M. S. přiznal, že jde sice o padělky, ale tak dokonalé, že jsou k nerozeznání od pravých, načež obžalovaný D. S. následujícího dne nabídl padělané bankovky ke koupi Š. D. a J. M., kterým když měli pochybnosti o jejich pravosti, přiznal, že jde o padělky, a proto jejich prodej neuskutečnil; tím by obžalovaný M. S. získal částku 162 000,- Kčs a obžalovaný D. S. měl od něho dostat odměnu v přesně nezjištěné výši. Trestná činnost dále spočívala v tom, že obžalovaný M. S. předal dne 3. dubna 1978 v Karviné 50 kusů platných stodolarových bankovek měny Spojených států amerických, které si před tím opatřil, obžalovanému D. S. s tím, aby je rozprodal zájemcům po 29,- až 30,- Kčs za jeden dolar, načež obžalovaný D. S. ještě téhož dne nabídl dolary ke koupi Š. D., který je však pro nedostatek finančních prostředků nekoupil; tím obžalovaný M. S. nesplnil povinnost nabídnout valuty bance.

Proti uvedenému rozsudku krajského soudu podali v zákonné lhůtě odvolání krajský prokurátor, obžalovaní M. S. a D. S. a matka obžalovaného M. S.

Krajský prokurátor vytkl v odvolání krajskému soudu, že jednání obžalovaných měl správně posoudit jako přípravu k trestným činům padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 a u obžalovaného M. S. též podle odst. 2 tr. zák., a jako ohrožování devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák.

Obžalovaný D. S. ve svém odvolání rovněž vytkl krajskému soudu, že nesprávně kvalifikoval jeho

jednání jako pokus výše uvedených trestných činů a má shodně s obžalobou za to, že jeho jednání mělo být posouzeno jen jako příprava k těmto trestným činům, neboť v tom, že od spoluobžalovaného M. S. převzal padělané, popř. platné bankovky, lze podle jeho názoru spatřovat pouze opatřování prostředků k spáchání trestného činu, o čemž svědčí jeho jednání se svědky D. a M., jimž ihned při předávání padělaných peněz řekl, že nejsou pravé. Pro případ, že by jeho jednání bylo odvolacím soudem posouzeno jako příprava k trestnému činu, žádal, aby se odvolací soud zabýval otázkou dobrovolného upuštění od dalšího jednání ve smyslu § 7 odst. 3 písm. a) tr. zák., přičemž poukázal na to, že krajský soud nepřihlédl k tomu, že padělané bankovky odnesl od svědka D. do svého bytu a následujícího dne je chtěl vrátit obžalovanému S., jemuž chtěl také vrátit pravé dolarové bankovky, ten však je u něho zanechal s odůvodněním, že bydlí v hotelu, kde by mu je někdo mohl odcizit. Z toho odvolatel dovozoval, že tím, že bankovky odnesl zpět, odstranil nebezpečí, které hrozilo, jestliže by bankovky byly případně dány do oběhu.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal ve smyslu ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž mohli odvolatelé podat odvolání, i správnost postupu řízení, které tomuto rozsudku předcházelo, přičemž přihlížel i k vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, a dospěl k těmto závěrům:

Soud prvního stupně uvedl ve výroku napadeného rozsudku, že obžalovaný M. S. předal padělané dolarové bankovky měny Spojených států amerických spoluobžalovanému D. S. jako pravé s tím, aby pro něho zprostředkoval jejich prodej různým osobám po 27,- Kčs za jeden dolar. Když obžalovaný D. S. vyslovil pochybnosti o jejich pravosti, obžalovaný M. S. přiznal, že jde o padělky, ale tak dokonalé, že jsou k nerozeznání od platných. V tomto jednání obžalovaného M. S. soud prvního stupně spatřoval dokonáný trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 alinea druhá tr. zák. Takto uvedený způsob spáchání trestného činu však odporuje skutkovým zjištěním napadeného rozsudku, podle nichž obžalovaný M. S. předal dne 2. 4. 1978 spoluobžalovanému D. S. padělané bankovky měny Spojených států amerických s tím, aby je rozprodával po 27,- Kčs za jeden dolar. Tato skutková zjištění jsou také v souladu s výpovědí obžalovaného D. S., který potvrdil, že když mu obžalovaný M. S. bankovky předával, ihned zjistil, že nejsou pravé, což také sdělil obžalovanému M. S., který přisvědčil, že jde o padělky, a dodal, že padělky jsou tak dokonalé, že je nikdo od pravých peněz nerozezná a současně požádal obžalovaného D. S., aby je kamarádům rozprodal po 27,- Kčs za jeden dolar. Obžalovaný D. S. si potom tyto padělané peníze ponechal a prohlásil, že je prodá. Z tohoto soudem prvního stupně správně zjištěného skutečného stavu věci vyplývá, že mezi obžalovanými došlo k dohodě o tom, že obžalovaný D. S. svým známým prodá padělané peníze, které k tomu účelu opatřil obžalovaný M. S., jako pravé po 27,- Kčs za jeden dolar. V tomto stadiu šlo tedy u obžalovaných o přípravné jednání směřující k spáchání trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák.

Pokus jde o další děj v této věci, soud prvního stupně zjistil, že obžalovaný D. S. následujícího dne nabídl padělané peníze ke koupi Š. D. a J. M., jimž je vydával za pravé, a teprve, když vyslovili pochybnosti o jejich pravosti, přiznal, že jde o padělky, a proto se jejich prodej neuskutečnil. Toto jednání obžalovaného D. S. soud prvního stupně posoudil jako pokus trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 8 odst. 1, § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák. s odůvodněním, že šlo o jednání, které směřovalo k udání padělaných peněz jako pravých do té doby, než Š. D. projevil pochybnosti o jejich pravosti. Skutková zjištění, z nichž vycházel soud prvního stupně, však nemají podklad v dosud provedeném dokazování, přičemž soudu prvního stupně je třeba vytknout, že v tomto směru náležitě nehodnotil svědecké výpovědi Š. D. a J. M. ani výpověď obžalovaného D. S. a nečinil z nich potřebná skutková zjištění.

Tak obžalovaný D. S. již v první své výpovědi z přípravného řízení uvedl, že když dne 3. 4. 1978 vyhledal Š. D. a sdělili mu, že má padesátidolarové bankovky, také mu řekl, že jde o bankovky falešné a že totéž řekl i J. M. přitom, když mu peníze ukazoval. V další své výpovědi z 6. 4. 1978

vedl, že již v době, kdy šel za Š. D., se rozhodl, že mu řekne, že jde o padělky, neboť se mu zdálo, že by za padělky dal zbytečně mnoho peněz, a že proto Š. D. řekl, že má dolary, ale že jde o padělky, že pak totéž řekl i J. M. a že po tomto sdělení oba odmítli peníze koupit. totéž uváděl obžalovaný i ve svých dalších výpovědích u vyšetřovatel i v hlavním líčení. Svědek Š. D. ve své výpovědi před vyšetřovatelem uvedl, že D. S. před ním rozbil jeden balíček bankovek, které byly úplně nové a ukazoval mu, jak se s nimi nakládá, přičemž je zmačkal a přes hranu stolu ne narovnával tak, že potom působily dojmem již použitých bankovek a že při této činnosti mu D. S. řekl, že všechny bankovky, které přinesl, jsou falešné a že totéž pak řekl i J. M., který se dostavil do jeho bytu, když již od něho D. S. odcházel. V hlavním líčení tento svědek potvrdil, že si bankovky, které přinesl obžalovaný D. S., prohlížel, zdály se mu nápadně hladké a že D. S. říkal, že bankovky jsou falešné a že mezi nimi jsou asi dvě až tři pravé a že když pak přišel do jeho bytu jeho známý J. M. a projevil také zájem o dolary, obžalovaný mu řekl, že se v bytě Š. D. setkal s obžalovaným D. S., který měl u sebe větší množství dolarových bankovek, o nichž prohlásil, že jsou falešné. Ve své výpovědi v hlavním líčení svědek uvedl, že se rozhodl, že by si dvě bankovky vzal, to ale ještě nevěděl, že jde o padělky, a nato ho D. S. informoval, že bankovky jsou padělané.

Z uvedených důkazů je zřejmé, že zjištění soudu prvního stupně, že obžalovaný D. S. udával padělané peníze jako pravé a že svědkům Š. D. a J. M. sdělil, že jde o padělky teprve potom, co dali najevo své pochybnosti o pravosti peněz, nebylo potvrzeno žádným z těchto svědků a nevyplývá ani z výpovědi obžalovaného D. S. Skutečný stav věci týkající se jednání obžalovaného D. S. s uvedenými svědky ohledně odprodeje padělaných peněz nebyl tedy soudem prvního stupně správně zjištěn.

Pokud by soud prvního stupně po doplnění dokazování zjistil, že obžalovaný D. S. z vlastního popudu upozornil svědky na to, že peníze, které jim nabízí, jsou padělané, nešlo by ani o pokus trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák., který předpokládá, že pachatel padělané peníze udává jako pravé. Za tohoto předpokladu by jednání obou obžalovaných zůstalo ve stadiu přípravy k trestnému činu padělání a pozměňování peněz podle § 7 odst. 1, § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák. Kdyby však bylo zjištěno, že obžalovaný D. S. nabízel svědkům ke koupi padělané peníze jako pravé a teprve na jimi vyslovenou pochybnost o pravosti peněz by přiznal, že jde o peníze padělané, došlo by již k pokusu trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 8 odst. 1, § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák., jímž by bylo třeba uznat vinnými oba obžalované, neboť by jednali jako spolupachatelé ve smyslu § 9 odst. 2 tr. zák. V tomto případě by totiž bylo třeba vzít v úvahu, že obžalovaný M. S. opatřil padělané peníze s úmyslem je prodat, tedy udat je jako pravé a k realizaci tohoto úmyslu použil spoluobžalovaného D. S., který tyto padělané peníze nabízel ke koupi jako pravé, ale k dokonání trestného činu nedošlo jen proto, že osoby, jimž peníze nabízel ke koupi, poznali, že peníze jsou padělané. Šlo by tedy u nich o společné jednání směřující k udání padělaných peněz jako pravých.

Za předpokladu, že by soud prvního stupně dospěl k závěru, že jednání obžalovaných vykazuje zákonné znaky přípravy k trestnému činu padělání a pozměňování peněz podle § 7 odst. 1, § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák., nebude možno souhlasit s názorem vysloveným v odvolání obžalovaného D. S., že tento obžalovaný dobrovolně upustil od dalšího jednání ve smyslu § 7 odst. 3 písm. a) tr. zák. Zánik trestnosti přípravy podle § 7 odst. 3 písm. a) tr. zák. předpokládá, že pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k spáchání trestného činu a současně odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy. V souzeném případě by podmínka záležející v odstranění nebezpečí vzniklého z podniknuté přípravy nebyla u obžalovaného D. S. splněna proto, že tento obžalovaný podle vlastního vyjádření chtěl padělané peníze vrátit spoluobžalovanému M. S., tedy spolupachateli podniknuté přípravy k trestnému činu podle § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák., který by pak mohl v trestné činnosti pokračovat. V tomto směru nelze totiž přehlížet, že trestnost přípravy k trestnému činu u spolupachatele, který dobrovolně upustil od dalšího jednání, směřujícího k spáchání trestného činu, nezaniká, pokud neodstraní nebezpečí, které

vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy i ze strany ostatních spolupachatelů.

Soud prvního stupně uznal obžalovaného M. S. vinným trestným činem padělání a pozměňování peněz též podle vyšší trestní sazby uvedené v § 140 odst. 2 písm. b) tr. zák., která předpokládá, že tento trestný čin byl spáchán ve značném rozsahu. použití této vyšší trestní sazby soud prvního stupně odůvodnil tím, že celkové množství padělaných bankovek, tj. 120 kusů padesátidolarových bankovek měny Spojených států amerických představujících hodnotu 6000 dolarů a v naší měně částku 162 000,- Kčs, za kterou měly být tyto padělané peníze prodány, je podle přesvědčení soudu již značným rozsahem ve smyslu citovaného zákonného ustanovení.

Pro posouzení, zda trestný čin podle § 140 odst. 1 al. 2 tr. zák. byl spáchán ve značném rozsahu ve smyslu § 140 odst. 2 písm. b) tr. zák., je rozhodný nejen počet a nominální hodnota padělaných peněz, ale i to, zda jde o padělání tuzemských nebo cizozemských peněz, jaké důsledky měl čin na hospodářské vztahy uvnitř státu i vůči cizině, jaká byla intenzita poruchy způsobená činem v plánu rozvoje národního hospodářství atp. Přitom je třeba vzít v úvahu, že na tuto kvalifikovanou skutkovou podstatu je v § 140 odst. 2 tr. zák. stanoven trest odnětí svobody na deset až patnáct let. Této trestní sazbě vyjadřující vysoký typový stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, která i jinak je v zákoně stanovena na trestné činy nejvíc nebezpečné pro společnost, musí také odpovídat rozsah škodlivých následků, které byly nebo mohly být způsobeny společností trestným činem padělání a pozměňování peněz. Při posuzování věci z těchto hledisek není možno souhlasit s názorem soudu prvního stupně, že již udávání 120 kusů padělaných padesátidolarových bankovek odpovídajících nominální hodnotě 6000 dolarů měny Spojených států amerických naplňuje znaky kvalifikované skutkové podstaty uvedené v § 140 odst. 2 písm. b) tr. zák. Pokud jde o poměr uvedené hodnoty v tuzemské měně, soud prvního stupně pochybil, když vycházel z částky 162 000,- Kčs odpovídající částce, za kterou měly být peníze podle dohody obžalovaných prodány, tj. jeden dolar za 27,- Kčs. Jde tu totiž o cenu určenou obžalovanými podle poměrů černého trhu, tedy nikoliv o cenu platnou legálně. Při správném postupu mohl soud prvního stupně vzít v úvahu toliko devizový kurs určený paritou měny, která je stanovena zákonem č. 41/1953 Sb. ve znění zák. opatření č. 25/1961 Sb., jímž je určeno, že československá koruna se rovná 0,123426 gramů ryzího zlata. Na tomto základě pak určuje Státní banka československá poměr československé koruny k cizím měnám a stanovené kursy cizích měn publikuje v tzv. kursovním lístku. Podle zprávy ministerstva financí ČSR z 12. 6. 1978 činila kursovní hodnota jednoho dolaru měny Spojených států amerických v měsíci dubnu 1978 5,20 Kčs. Kursovní hodnota všech 6000 padělaných dolarů by tedy představovala částku 31 200,- Kčs. Ani z hlediska této kursovní hodnoty nelze tedy odůvodnit použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 2 písm. b) tr. zák.

Soud prvního stupně v souladu s provedenými důkazy správně zjistil že obžalovaný M. S. si na žádost obžalovaného D. S. opatřil platné peníze měny Spojených států amerických a dne 3. 4. 1978 předal obžalovanému D. S. padesát kusů stodolarových bankovek, tedy celkem 5000 dolarů a pověřil jej, aby je rozprodal zájemcům po 29,- až 30,- Kčs za jeden dolar a aby peníze za ně získané mu pak odevzdal, přičemž mu z výtěžku prodeje slíbil odměnu. Obžalovaný D. S. pak ještě téhož dne nabídl tyto cizí peníze Š. D., který však je pro nedostatek finančních prostředků nekoupil, ale slíbil obžalovanému D. S., že si druhého dne vyzvedne peníze ve spořitelně a část dolarů odkoupí. K tomu však již nedošlo, neboť obžalovaný D. S. byl mezitím v souvislosti s touto trestnou činností zajištěn.

V tomto jednání obžalovaného M. S. soud prvního stupně shledal znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák., jehož se tento obžalovaný dopustil tím, že jako devizový tuzemec nesplnil povinnost uloženou mu ustanovením § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb., o devizovém hospodářství, neboť nenabídl ve lhůtě tam uvedené devizové bance k odkupu uvedené valuty. Naproti tomu ohledně obžalovaného D. S. došel k závěru, že ani tento obžalovaný nepostupoval ve shodě s ustanovením § 15 odst. 1 písm. b) cit. zákona, když nenabídl

uvedené valuty v devizové bance k odkupu, avšak vzhledem k tomu, že tyto valuty nabídl ke koupi Š. D. ještě ve lhůtě 15 dnů od jejich převzetí od obžalovaného M. S., tedy ve lhůtě stanovení pro nabídku valut devizové bance, posoudil jeho jednání toliko jako pokus trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 8 odst. 1, § 146 odst. 1 tr. zák.

Při přezkoumávání správnosti tohoto právního posouzení jednání obžalovaných týkajícího se ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. odvolací soud shledal, že soud prvního stupně postupoval správně, když vycházel u ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) cit. zákona o devizovém hospodářství, podle něhož devizoví tuzemci jsou povinni nabídnout devizové bance k odkupu valuty nejpozději do 15 dnů po jejich nabytí. Toto ustanovení však soud prvního stupně nesprávně vyložil při aplikaci na jednání, jehož se dopustil obžalovaný D. S.

Z ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb. vyplývá, že povinnost nabídnout valuty devizové bance k odkupu má jen devizový tuzemec, který tyto valuty nabyl. Při výkladu pojmu „nabytí“ ve smyslu tohoto zákonného ustanovení je nutno vzhledem k tomu, jde o právo k věci, vycházet, pokud jsou devizovými tuzemci osoby fyzické, z občanského zákoníku, který v § 133 spojuje pojem nabytí pouze s nabýváním osobního vlastnictví k věci. Obdobně je jen s nabytím vlastnictví spojován pojem nabytí věci i v hospodářském zákoníku, který v § 11 upravuje nabytí věci do socialistického vlastnictví a který přichází v úvahu, jsou-li devizovými tuzemci osoby právnické (§ 6 odst. 1 zák. č. 142/1970 Sb.). Nyní platný občanský zákoník č. 40/1964 Sb. ani hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb. ve znění vyhl. č. 37/1971 Sb. neznají jiná práva k věci, než právo vlastnické, zejména neznají právní institut držby, který byl upraven ještě v občanském zákoníku z roku 1950. V souladu s uvedenými předpisy se pod pojmem „nabytí“ v ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb. zpravidla rozumí získání valut do vlastnictví a nestačí k naplnění tohoto pojmu pouhá faktická dispozice s těmito prostředky, jako je např. jejich držba pro jinou osobu. Jen výjimečně by mohly být za „nabytí“ ve smyslu tohoto zákonného ustanovení považovány případy, kdy devizový tuzemec nabyl devizové prostředky takovým způsobem, že se sice ještě nestal jejich vlastníkem, ale může s nimi disponovat jako vlastník.

Vzhledem k tomuto výkladu soud prvního stupně správně posoudil jednání obžalovaného M. S. jako dokonáný trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák. Z provedených důkazů totiž nevyplývá, že obžalovaný M. S. uvedené bankovky cizího státu držel pro někoho jiného a z toho, že jimi volně disponoval, když je svěřil spoluobžalovanému D. S., aby je pro něho rozprodal zájemcům, je třeba dovodit, že obžalovaný M. S. byl jejich vlastníkem, a v důsledku toho byl povinen nabídnout je devizové bance k odkupu. poněvadž tak do 15 dnů od jejich nabytí neučinil a jak vyplývá z jeho jednání, ani neměl v úmyslu je vůbec k odkupu nabídnout, způsobil devizovému hospodářství škodu v částce 26 000,- devizových Kčs, tedy větší škodu ve smyslu § 146 odst. 1 tr. zák., za kterou se podle ustálené soudní praxe považuje škoda ve výši nejméně 4000,- Kčs v devizové hodnotě, již je rozumět hodnotu, o kterou bylo devizové hospodářství připraveno tím, že devizovým orgánům byla odňata dispozice s devizovými prostředky.

Ohledně obžalovaného D. S. bylo prokázáno, že uvedené cizí bankovky převzal od spoluobžalovaného M. S. za tím účelem, aby je zájemcům prodal a peníze za ně v československé měně získané mu odevzdal, přičemž mu měl případně vrátit ty ze svěřených bankovek, které by neprodal. Obžalovaný D. S. byl tedy pouze faktickým držitelem těchto cizích bankovek a nikoliv jejich vlastníkem, a proto na něho nedopadala povinnost nabídnout je devizové bance k odkupu. Nelze tedy souhlasit s názorem soudu prvního stupně, že obžalovaný D. S. tím, že nabídl cizí bankovky ke koupi Š. D., jednal proti ustanovení § 15 odst. 1 písm. b) zák. č. 142/1970 Sb. a dopustil se tak pokusu trestného činu ohrožení devizového hospodářství podle § 8 odst. 1, § 146 odst. 1 tr. zák.

Obžalovaný D. S. ve své výpovědi z 19. 6. 1978 uvedl, že počátkem roku 1978 jej Š. D. žádal, zda by mu nemohl sehnat nějaké americké dolary a aby mu vyhověl, obrátil se na obžalovaného M. S. se

žádostí, zda by nemohl opatřit nějaké dolary, že by měl o ně zájemce. Obžalovaný M. S. mu potom slíbil, že dolary opatří a skutečně pak na jeho další urgenci mu předal uvedených 5000 dolarů s tím, aby je rozprodal a peníze za ně v československé měně získané mu dal. Tyto skutečnosti nasvědčují tomu, že obžalovaný D. S. svou žádostí o opatření amerických dolarů vzbudil v obžalovaném M. S. rozhodnutí opatřit si dolary za účelem jejich soukromého prodeje zájemci označenému obžalovaným D. S. a tím spáchat trestný čin ohrožení devizového hospodářství podle § 146 tr. zák. Toto jednání obžalovaného D. S. by mohlo být posouzeno jako návod k trestnému činu ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustil obžalovaný M. S.

Nedostatkem je, že soud prvního stupně, zřejmě v důsledku nesprávného výkladu výše uvedených devizových předpisů, uvedenou výpověď obžalovaného D. S. nehodnotil a neučinil na jejím podkladě skutková zjištění potřebná k posouzení toho, zda obžalovaný D. S. se dopustil návodu k trestnému činu podle § 146 odst. 1 tr. zák.

Jinak však již soud prvního stupně zjistil, že obžalovaný D. S. slíbil obžalovanému M. S., že právě americké dolary, které od něho převzal, rozprodá a o to se také pokusil. Toto jednání obžalovaného D. S. by bylo nutno posoudit jako pomoc k spáchání trestného činu podle § 146 odst. 1 tr. zák. za předpokladu, že by nebylo po výše naznačeném zhodnocení důkazů zjištěno, že obžalovaný D. S. byl účastníkem na trestném činu obžalovaného M. S. ve formě návodu. Účastenství ve formě návodu má totiž přednost před účastenstvím ve formě pomoci, takže navede-li někdo jiného k trestnému činu a současně mu poskytne pomoc při jeho realizaci, je jedině návodem. Souběh různých forem účastenství má však vliv na stupeň nebezpečnosti činu pro společnost a je třeba jej vyjádřit při výměře trestu.